

אורות ישראל

מכללה אקדמית לחינוך

מייסודן של מכללות מורשת יעקב ואורות ישראל

בס"ד

מלכויות ישראל ויהודה

שנה"ל תשע"ח

קמפוס רחובות

שם המרצה: ד"ר יוסי ברוכי

התמחות: תנ"ך והיסטוריה

היקף הקורס: 2 ש"ש - סמסטר יאלי

הגדרת הקורס:

דיון היסטורי בתולדות עם ישראל בתקופת המלוכה – מפילוג הממלכה ועד הכיבוש האשורי, תוך עיון במקורות ההיסטוריים מן המקרא ומחוצה לו.

מטרות הקורס:

- א. הכרת התקופה בכללותה תוך שימת דגש על האירועים ההיסטוריים החשובים, והדמויות המרכזיות של התקופה.
- ב. היכרות עם המקורות ההיסטוריים של התקופה, ובראשם הספרות המקראית.
- ג. פיתוח חשיבה היסטורית: הקניית כלים לקריאה היסטורית בספרות המקראית, ולניתוח היסטורי של מקורות כתובים מן המקרא ומחוצה לו.
- ד. הקניית כלים לשימוש מושכל בממצאי המחקר הגאוגרפי-היסטורי, הטופונימי, הארכיאולוגי והאפיגרפי.

פירוט יחידות הלימוד:

- יחידה 1: מפילוג המלוכה ועד ימי בית עומרי (930–841 לפסה"נ).
- יחידה 2: ימי בית יהוא (841–750 לפסה"נ).
- יחידה 3: ההתעצמות האשורית ותורבן ממלכת ישראל (750–720 לפסה"נ).

חובות התלמידים:

- א. נוכחות בהרצאות וקריאת החומר הנדרש.
- ב. ביצוע מבחן מסכם בסוף הקורס (100%).

קמפוס רחובות

רחוב הרב שטיינמן 3
ת"ד 1106, רחובות 76110
טלפון: 08-9485662
פקס: 08-9485686
דוא"ל: sima-c@mor.ac.il

קמפוס אלקנה

אלקנה, ד"י אפרים
מיקוד 44814
טלפון: 03-9061301
פקס: 03-9061342
דוא"ל: dekan@orot.ac.il

אורות ישראל

מכללה אקדמית לחינוך

מייסודן של מכללות מורשת יעקב ואורות ישראל

בס"ד

ביבליוגרפיה:

קריאת חובה:

יחידה 1: מפילוג המלוכה ועד ימי בית עומרי

1. י' אהרוני, **ארץ ישראל בתקופת המקרא: גיאוגרפיה היסטורית** (מהדורה מתוקנת בעריכת י' אפעל), ירושלים: יד בן-צב, תשמ"ח, עמ' 247–263.
2. י' אליצור, "פלישת שישק במקרא – היסטוריוגרפיה נבואית מול מציאות", בתוך: י' אליצור וע' פריש (עורכים), **ישראל והמקרא – מחקרים גיאוגרפיים, היסטוריים והגותיים**, רמת-גן: אוניבר-אילן, תש"ס, עמ' 156–152.
3. צ' גל ובי עודד, "ממלכות ישראל ויהודה (1020 בקירוב עד 586 לפני הספירה)", י' אפעל (עורך), **ישראל ויהודה בתקופת המקרא** (ההיסטוריה של ארץ ישראל, כרך ב), ירושלים: יד בן-צב, תשמ"ד, עמ' 131–145.
4. ג' גליל, "הכתובת הארמית המלכותית מתל דן", בתוך: טלשיר צ' ואחרים (עורכים), **תשורה לשמואל: עיונים בעולם המקרא**, ירושלים: מוסד ביאליק, תשס"א, עמ' 67–74.
5. א' ידיד, "התפלגות הממלכה בישראל ושורשיה", **שמעתין**, 78 (תשמ"ד), עמ' 26–34.
6. מ' כוגן, **אסופת כתובות היסטוריות מאשור ומבבל: מאות ט'-ו' לפסה"נ**, ירושלים: מוסד ביאליק, תשס"ד, עמ' 9–19.

יחידה 2: ימי בית יהוא

7. י' אהרוני, **ארץ ישראל בתקופת המקרא: גיאוגרפיה היסטורית** (מהדורה מתוקנת בעריכת י' אפעל), ירושלים: יד בן-צב, תשמ"ח, עמ' 263–268.
8. צ' גל ובי עודד, "ממלכות ישראל ויהודה (1020 בקירוב עד 586 לפני הספירה)", י' אפעל (עורך), **ישראל ויהודה בתקופת המקרא** (ההיסטוריה של ארץ ישראל, כרך ב), ירושלים: יד בן-צב, תשמ"ד, עמ' 145–152.
9. מ' כוגן, **אסופת כתובות היסטוריות מאשור ומבבל: מאות ט'-ו' לפסה"נ**, ירושלים: מוסד ביאליק, תשס"ד, עמ' 15–32.
10. י' נבו, "עוזיהו מלך יהודה וירבעם בן יואש מלך ישראל – גאות בטרם קץ", **שמעתין**, 158 (תשס"ה), עמ' 55–63.

יחידה 3: ההתעצמות האשורית וחורבן ממלכת ישראל

11. י' אהרוני, **ארץ ישראל בתקופת המקרא: גיאוגרפיה היסטורית** (מהדורה מתוקנת בעריכת י' אפעל), ירושלים: יד בן-צב, תשמ"ח, עמ' 285–294.

קמפוס רחובות

רחוב הרב שטיינמן 3
ת"ד 1106, רחובות 76110
טלפון: 08-9485662
פקס: 08-9485686
דוא"ל: sima-c@mor.ac.il

קמפוס אלקנה

אלקנה, ד"ר אפרים
מיקוד 44814
טלפון: 03-9061301
פקס: 03-9061342
דוא"ל: dekan@orot.ac.il

אורות ישראל

מכללה אקדמית לחינוך

מייסודן של מכללות מורשת יעקב ואורות ישראל

בס"ד

12. צ' גל ובי עודד, "ממלכות ישראל ויהודה (1020 בקירוב עד 586 לפני הספירה)", י' אפעל (עורך), **ישראל ויהודה בתקופת המקרא** (ההיסטוריה של ארץ ישראל, כרך ב), ירושלים: יד בן-צבי, תשמ"ד, עמ' 152–156.
13. י' חמיטובסקי, "מוצאם של מנחם בן גדי ושלוש בן יבש-הארה על ימיה האחרונים של ממלכת ישראל", **מחקרי יהודה ושומרון**, יב (תשס"ג), עמ' 49–58.
14. י' ידין, **תורת המלחמה בארצות המקרא לאור הממצאים הארכיאולוגיים**, רמת-גן, תשכ"ג, עמ' 346–356.
15. מ' כוגן, **אסופת כתובות היסטוריות מאשור ומבבל: מאות ט'-ו' לפסה"נ**, ירושלים: מוסד ביאליק, תשס"ד, עמ' 33–67, 109–115.
16. ב' עודד, "הרקע ההיסטורי למלחמות רצין ופקח נגד אחז", **תרביץ**, לחג (תשכ"ט), עמ' 205–224.

קריאת רשות:

- ש' אחיטוב, **הכתב והמכתב: אסופת כתובות מארץ-ישראל ומממלכות עבר הירדן מימי בית-ראשון**, ירושלים: מוסד ביאליק, תשע"ב, עמ' 377–393.
- י' ברוכי, "שחזור הכרוניקה המשוקעת בספר מלכים לאור כרוניקות מסופוטמיות" (עבודה לשם קבלת תואר מוסמך), אוני' בר-אילן, רמת גן תשס"ז.
- י' ליוור, "מלחמותיו של מישע מלך מואב עם ישראל", בתוך: י' ליוור (עורך), **היסטוריה צבאית של ארץ-ישראל בימי המקרא**, תל-אביב: מערכות, תשכ"ד, עמ' 221–240.
- נ' נאמן, "עיון היסטורי בספר מלכים לאור כתובות מלכים מן המאה התשיעית לפה"ס", **קתדרה**, 100 (תשס"א), עמ' 89–108.
- ע' פריש, **הקריעה הגדולה: סיפור פילוג הממלכה בספר המלכים**, באר שבע: מוסד ביאליק, תשע"ד.
- ח' תדמור, "תגלת-פלאסר הג' בארץ-ישראל", **שנתון למקרא ולחקר המזרח הקדום**, י (תש"ן), עמ' 179–187.
- ח' תדמור, "אשור והמערב", בתוך: ח' תדמור, **אשור, בבל ויהודה: מחקרים בתולדות המזרח הקדום** (בעריכת מ' כוגן), ירושלים: מוסד ביאליק, תשס"ו, עמ' 217–228.
- E. F. Campbell, "A land divided: Judah and Israel from the death of Solomon to the fall of Samaria", in M. D. Coogan (Ed.), *The Oxford History of the Biblical World*, New York: Oxford University Press, 1998, pp. 273-319.
- N. Na'aman, "The Story of Jehu's Rebellion: Hazael's Inscription and the Biblical Narrative", *Israel Exploration Journal*, 56 (2006), pp. 160-166.

קמפוס רחובות

רחוב הרב שטיינמן 3
ת"ד 1106, רחובות 76110
טלפון: 08-9485662
פקס: 08-9485686
דוא"ל: sima-c@mor.ac.il

קמפוס אלקנה

אלקנה, ד"נ אפרים
מיקוד 44814
טלפון: 03-9061301
פקס: 03-9061342
דוא"ל: dekan@orot.ac.il

אורות ישראל

מכללה אקדמית לחינוך

מייסודן של מכללות מורשת יעקב ואורות ישראל

בס"ד

- S. J.Park, "A new historical reconstruction of the fall of Samaria", *Biblica* 93,1 (2012), pp. 98-106.

קמפוס רחובות

רחוב הרב שטיינמן 3
ת"ד 1106, רחובות 76110
טלפון : 08-9485662
פקס : 08-9485686
דוא"ל: sima-c@mor.ac.il

קמפוס אלקנה

אלקנה, ד"נ אפרים
מיקוד 44814
טלפון : 03-9061301
פקס : 03-9061342
דוא"ל: dekan@orot.ac.il